

Colombia: Demonstrasjonene mot regjeringen i 2021 og reaksjoner mot demonstrantene i etterkant

- De store demonstrasjonene i april – juli 2021
- Hva er ESMAD?
- Kan en klage på ESMAD eller andre politistyrker føre til reaksjoner?
- Har demonstrantene blitt møtt med reaksjoner på grunn av deltakelsen i etterkant av demonstrasjonene?

Kildegrunnlaget i responsen

Responsen baserer seg først og fremst på muntlige kilder som Landinfo hadde møter med på en informasjonsinnhentingsreise til Colombia i mai 2022. Landinfo møtte en rekke ulike kilder: lokale menneskerettsorganisasjoner som Somos Defensores og CEEU, en paraplyorganisasjon for menneskerettsorganisasjoner, internasjonale organisasjoner som International Crisis Group (ICG) og forskningsinstitusjonen CERAC, et colombiansk forskningssenter som forsker på fred og konflikter. Responsen bygger også på skriftlige kilder, blant andre Human Rights Watch, Amnesty International og nyhetsartikler.

De store demonstrasjonene i april – juli 2021

Den 28. april 2021 brøt det ut landsomfattende protester (nasjonalstreik) som følge av en upopulær skattereform presentert av daværende president Ivan Duque.

Demonstrasjonene startet opprinnelig som et bondeopprør mot colombianske myndigheters spraying av koka-avlinger i Cali i april 2021. Myndighetene brukte et ugressmiddel, som i tillegg til å bekjempe koka-dyrkingen også var ødeleggende for miljøet. Den nye skattereformen var imidlertid det som mobiliserte store folkemengder. Regjeringen trakk skattereformen noen dager senere. Da var demonstrasjonene allerede i gang, og de fortsatte utover våren og sommeren fram til slutten av juni, enkelte steder også ut i juli (HRW 2021; OHCHR, møte i Bogotá mai 2022). Demonstrasjonene spredte seg fra Cali og til

andre store byer som Bogotá og Medellín med titusener av demonstranter (Somos Defensores, møte i Bogotá mai 2022; HRW 2022).

I tillegg til skattereformen, protesterte demonstrantene mot økonomisk ulikhet, politivold, arbeidsløshet, dårlige sosiale ytelser fra det offentlige og mot den manglende implementeringen av deler av fredsavtalen mellom FARC og den colombianske regjeringen av 2016 (HRW 2021; Amnesty 2021a).

De fleste demonstrantene var fredelige. Men noen var voldelige og gikk til angrep på politimenn, de var også ansvarlige for ildspåsettelse av politistasjoner (HRW 2021; Amnesty 2021a; OHCHR, møte i Bogotá mai 2022).

Colombiansk politi og militære på sin side reagerte på demonstrasjonene med bruk av både våpen og fysisk vold, også seksuell vold, og arrestasjoner (Amnesty u.å.; ICG, Somos Defensores, CEUU, UN Women møter i Bogotá mai 2022). Politiet skal også ha latt bevæpnede sivile skyte på demonstrantene (Acosta 2021).

Ulike tall oppgis for antallet drept under demonstrasjonene. Human Rights Watch rapporterte i juni 2021 at de hadde mottatt troverdig informasjon om at 68 personer var drept siden demonstrasjonene startet (HRW 2021). En artikkel fra Colombia Reports viser til tall fra Indepaz (Institutt for fred og utvikling) om at 80 personer ble drept i forbindelse med demonstrasjonene (Alsema 2021). I HRWs årsrapport står det at politiet står ansvarlig for 25 av drapene (HRW 2022). Amnesty har omtrent tilsvarende tall. De skriver at 84 personer mistet livet i forbindelse med demonstrasjonene, og at politiet og sikkerhetsstyrkene trolig var ansvarlige for 28 av disse drapene. Videre at 7 ble drept av bevæpnede sivile og at de resterende drapene mangler identifisering av gjerningsmennene (Amnesty 2021a).

1200 personer ble arrestert i forbindelse med demonstrasjonene fra de brøt ut og fram til 3. juni (HRW 2021).

Politiet brukte laser rettet mot øynene på demonstrantene, og ca. 100 personer fikk øyeskader, enkelte med den følge at de mistet et øye (Amnesty u.å.; Amnesty 2021b; ICG, møte i Bogotá mai 2022). Flere av demonstrantene skal ha blitt utsatt for tortur i forbindelse med arrestasjonene, men omfanget av dette er uvisst (Amnesty 2021a; ICG, møte i Bogotá, mai 2022; Somos Defensores, møte i Bogotá mai 2022).

President Duque brukte en stigmatiserende retorikk mot demonstrantene og legitimerte sin sterke voldsbruk med at demonstrasjonene var infiltrert av tidligere gerilja som ønsket å destabilisere samfunnet (Amnesty u.å.; Semana 2021). Flere kilder Landinfo snakket med i Bogotá, bekreftet at colombianske myndigheter tradisjonelt ser på demonstranter og det sivile samfunnet som en fiende og en trussel mot regimet, og at det er derfor politiet går fram som de gjør (ICG, OHCHR, møter i Bogotá mai 2022).

Politistyrken ESMAD sto for de fleste av overgrepene under demonstrasjonene (Amnesty 2021a; ICG, møte i Bogotá mai 2022).

I april 2022, et år etter fjorårets store protester, var det nye protester i Colombia. Disse var mindre i omfang, og foregikk uten å bli møtt med vold (OHCHR, mai 2022).

Hva er ESMAD?

ESMAD (Escuadrón Móvil Antidisturbios) er en enhet i det colombianske politiet som er spesialisert på å forhindre og kontrollere offentlig uorden og opprør. Enheten er en desentralisert enhet som ble underlagt det operative direktoratet av Colombias nasjonale politi i 1999. Formålet var å kontrollere og nøytralisere offentlig uro og arrangementer i tilfeller der politiet trengte forsterkninger (Policia Nacional Colombia 2022).

ESMAD har en lang historie når det gjelder overgrep mot demonstranter. Det har også vært tilfeller der ESMAD-personell har begått drap. Det er svært sjelden at ESMAD blir stilt ansvarlig for sine handlinger, men for første gang ble en ESMAD-ansatt domfelt i januar 2021 for et drap begått i 2005. I mars 2021 ble en annen person fra ESMAD domfelt for medvirkning til det samme drapet. Domfellelsene kom 15 år etter at drapet var begått. En tilsvarende domfellelse skjedde senere i 2021 (PBI Colombia 2021).

OHCHR opplyste at det jobbes med reformer innenfor politivesenet som blant annet skal fremme åpenhet og brobygging mellom politiet og det sivile samfunnet (mai 2022). Flere kilder etterlyser imidlertid endringer innenfor politivesenet, og viser til at det i praksis har skjedd svært lite (CERAC, Somos Defensores, ICG møter mai 2022).

Kan en klage på ESMADs opptreden føre til reaksjoner mot den som klager?

Det er en egen avdeling hos påtalemyndighetene hvor man kan fremme klager på politiet. Klage kan også fremmes hos sivilombudsmannens kontor eller hos statsadvokaten. Demonstrantene fra protestene i 2021 har i liten grad klaget på politiet siden det innebærer en risiko, først og fremst gjennom alvorlige trusler, dette ble opplyst av flere av kildene Landinfo møtte i Bogotá i mai 2022 (CERAC, Somos Defensores, ICG møter i Bogotá mai 2022).

CERAC mente at hvis noen anmelder politiet for overgrep mot demonstranter, vil det formelt bli åpnet en sak mot politiet. Det er svært sjelden at en klage på

politiet gir resultater, og det er ytterst få tilfeller der politimenn blir dømt. Også i saker der demonstranter har blitt drept, er det vanskelig å koble politimenn til saken. Saken må etterforskes og etterforskningen fører svært sjelden fram (CERAC, møte i Bogotá mai 2022).

Få politimenn har blitt stilt ansvarlige for sine handlinger etter demonstrasjonene. I oktober 2021 var 16 politimenn under etterforskning (Griffin 2021). Det vanligste er at politi som har blitt anmeldt, omplasseres til administrative oppgaver under etterforskningen. Straffrihet er et stort problem i Colombia. Ifølge den informasjonen Landinfo har mottatt, har kun en eller to politimenn blitt dømt etter overgrepene under demonstrasjonene i 2021 (ICG, møte i Bogotá mai 2022).

Av de få som har klaget på politiet, har flere blitt utsatt for alvorlige trusler. Enkelte har forlatt landet pga. trusler (CERAC, Somos Defensores møter i Bogotá;). Ifølge ICG (møte, Bogotá 2022) og en representant for Latin-Amerika gruppene i Norge (oktober 2021) fører klager på politiet både til trusler og andre overgrep, uten at de presiserte nærmere hvilken type overgrep. Dette gjelder også personer som har ytret seg kritisk i sosiale medier om politiets oppførsel. Flere journalister har også fått trusler etter å ha skrevet negativt om politiet. Somos Defensores viser til en student som deltok i protestene, ble tatt inn av politiet og deretter torturert. Da han i ettertid fortalte hva som hadde skjedd, ble han truet og måtte forlate landet og reise til Europa (Somos Defensores, møte i Bogotá mai 2022).

CERAC opplyste videre at de som klager kan bli presset til å trekke klagen (møte, Bogotá mai 2022). Det er generelt problematisk å klage på politiet, derfor er det også få som klager (Somos Defensores, mai 2022; Latin-Amerika-gruppene i Norge, oktober 2021; colombiansk forsker, oktober 2021). De som jobber for menneskerettighetsorganisasjonene, og har som oppgave å rapportere om hva som skjer under demonstrasjonene, er aller mest utsatt.

Somos Defensores fortalte om en dommer i Cali som gjennom undersøkelser avdekket en allianse mellom politiet og enkelte sivilpersoner om å drepe noen sivile under demonstrasjonene i 2021. Dommeren ble i etterkant truet på grunn av sine funn og måtte forlate Colombia. Demonstranter som har anmeldt politiet, har blitt truet i ettertid. Organisasjonen opplyser at de som har kritisert politiet, f.eks. sagt noe negativt om politiets oppførsel under demonstrasjonene på sosiale medier, har fått problemer. Flere journalister har fått trusler.

Hva skjer med demonstrantene i etterkant av demonstrasjonene – har de fått reaksjoner som følge av deltakelsen?

Myndighetenes overvåking av demonstrasjonene var omfattende, og overvåkingen skjedde blant annet via droner (Somos Defensores, OHCHR, møter i Bogotá mai 2022). Det var særlig viktig for colombianske myndigheter å identifisere lederne av demonstrasjonene. Militæret har stor kontroll, men det var likevel ikke mulig å identifisere alle som deltok i demonstrasjonene, ifølge CERAC. Myndighetene har ikke kapasitet til det. CERAC utdypet at ikke alle som deltok, og som har blitt identifisert, har blitt utsatt for vold i etterkant, men myndighetene forsøker å gjøre livet vanskelig for den enkelte. CERAC utdypet ikke nærmere på hvilken måte dette skjer (CERAC, Bogotá mai 2022).

Ifølge Somos Defensores har en del personer som har deltatt i demonstrasjonene, blitt truet i etterkant. Dette har skjedd spesielt i Cali. Organisasjonen opplyser at flere av demonstrantene har forlatt landet pga. trusler og frykt for reaksjoner. Organisasjonen opplyste at av de som ble fengslet i forbindelse med demonstrasjonene, er ca. 30 fortsatt arrestert per mai 2022. Dette er personer som har vært ledende i demonstrasjonene, og som kan bli siktet etter terrorparagrafene i straffeloven.

Somos Defensores har ingen opplysninger om de løslatte demonstrantenes situasjon per i dag, og vet ikke om de har vært utsatt for ytterligere overgrep (møte i Bogotá, mai 2022).

Noen av dem som deltok i demonstrasjonene, etterforskes fortsatt for deltakelse. Etterforskningen i disse sakene skal være transparent, men myndighetene har en lang vei å gå. Høykommissæren for menneskerettigheter forsøker å følge med på sakene (OHCHR, møte i Bogotá mai 2022). OHCHR opplyser at det er vanskelig å vite hvorvidt demonstranter som har vært arrestert, og som deretter har blitt løslatt, fortsatt er av interesse for colombiansk politi. OHCHR mener at det vil være avhengig av hvilken type deltakelse demonstrantene har bedrevet, og hvilken rolle den enkelte har hatt.

Sluttkommentar

Det er lite skriftlig informasjon om hva som skjer med demonstranter eller andre som har anmeldt politiet for overgrep i forbindelse med de store demonstrasjonene i 2021. Det er imidlertid de muntlige kildenes vurdering at det er forbundet med fare å anmelde politiet. De opplyser at det er få som anmelder, både fordi det er forbundet med fare og fordi en klage svært sjelden fører fram. Politiet har generelt svært liten tillit i befolkningen.

Hvorvidt deltakelse i demonstrasjonene i seg selv kan føre til eventuelle reaksjoner i etterkant av demonstrasjonene er vanskelig å si. Kildene mente at myndighetene neppe har den hele og fulle oversikt over alle som deltok, samtidig brukte politiet droner slik at mange har blitt avbildet. OHCHR mener reaksjonene vil avhenge av hvor viktig posisjon den enkelte som deltok hadde. CERAC trekker fram at myndighetene ønsker å identifisere de ledende i demonstrasjonene.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Acosta, L.J. (2021, 31. mai). Colombia to probe police who stood by as civilians shot at protesters. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/americas/colombia-probe-police-who-stood-by-civilians-shot-protesters-2021-05-31/> [lastet ned 16. august 2022]

Alsema, A. (2021, 4. august). Colombia's anti-government protesters facing legal and death threats. *Colombia Reports*. Tilgjengelig fra <https://colombiareports.com/colombias-anti-government-protesters-facing-legal-and-death-threats/> [lastet ned 16. august 2022]

Amnesty International (u.å.). *Det krever mot å kjempe for det du tror på i colombia*. Oslo: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://amnesty.no/det-krever-mot-kjempe-det-du-tror-pa-i-colombia> [lastet ned 3. august 2022]

Amnesty International (2021a, 30. juli). *Cali: In the epicenter of repression*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/amr23/4405/2021/en/> [lastet ned 24. august 2022]

Amnesty International (2021b, 26. november). *Shoots on sight: eye trauma in the context of the national strike*. London: Amnesty. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/11/AMR2350052021ENGLISH.pdf> [lastet ned 29. august 2022]

- Griffin, O. (2021, 13. september). Families of protesters killed in Colombia face long wait for justice. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/world/americas/families-protesters-killed-colombia-face-long-wait-justice-2021-09-10/> [lastet ned 10. august 2022]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2021, 9. juni). *Colombia: Egregious Police Abuses Against Protesters*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2021/06/09/colombia-egregious-police-abuses-against-protesters> [lastet ned 2. august 2022]
- HRW (2022). *Colombia. Events of 2021*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/colombia> [lastet ned 16. august 2022]
- PBI Colombia, dvs. Peace Brigades Internationales (2021, 5. april). *Social protest in colombia: the hope for a dignified life for all*. Bogotá: PBI Colombia. Tilgjengelig fra <https://pbicolombia.org/2021/04/05/social-protest-in-colombia-the-hope-for-a-dignified-life-for-all/> [lastet ned 21. april 2022]
- Policia Nacional Colombia (u.å.). *Escuadrones Móviles Antidisturbios de la Policía Nacional – ESMAD*. Bogotá: Policia Nacional Colombia. Tilgjengelig fra <https://www.policia.gov.co/especializados/antidisturbios> [lastet ned 24. august 2022]
- Semana (2021). El presidente Iván Duque arremete en contra de la 'primera línea'. *Semana TV*. Tilgjengelig fra <https://www.semana.com/semana-tv/semana-noticias/articulo/el-presidente-ivan-duque-arremete-en-contra-de-la-primera-linea/202131/> [lastet ned 16. august 2022]

Muntlige kilder

- CERAC, dvs. Conflict Analysis Resource Center. Møte i Bogotá 3. mai 2022.
- CERAC er et colombiansk forskningssenter som forsker på fred og konflikter.
- CEUU, dvs. Coordinación Colombia Europa, Estados Unidos. Møte i Bogotá 9. mai 2022.
- Organisasjonen er en paraplyorganisasjon for menneskerettighetsorganisasjoner som samarbeider med internasjonale organisasjoner.
- Colombiansk forsker. Samtaler oktober 2021.
- Forskeren bor og jobber i Colombia og følger situasjonen tett.
- IGC, dvs. International Crisis Group. Møte i Bogotá 6. mai 2022.
- Latin-Amerika-gruppene i Norge (LAG). Samtale oktober 2021.
- OHCHR, dvs. FNs høykommissær for menneskerettigheter. Møte i Bogotá 6. mai 2022.
- Somos Defensores. Møte i Bogotá 5. mai 2022.
- Colombiansk menneskerettighetsorganisasjon som blant annet jobber med beskyttelsestiltak for menneskerettighetsarbeidere i Colombia. Organisasjonen har kontor i Bogotá, men jobber i hele landet.
- UN Women. Møte i Bogotá 5. mai 2022.
- UN Women er en FN-organisasjon som jobber med ulike former for beskyttelsesprogram for kvinner.

© Landinfo 2022

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.